

Вовк О. В.,*кандидат філологічних наук, доцент,**доцент кафедри української літератури та теорії літератури**Дрогобицького державного педагогічного університету імені Івана Франка*

НАЦІОНАЛЬНЕ ВІДРОДЖЕННЯ В ЕСТЕТИЧНІЙ ПАРАДИГМІ БОРИСА ГРІНЧЕНКА

Анотація. У статті розглянуто комплекс естетичних, зокрема літературознавчих, ідей Бориса Грінченка; розкрито особливості теорії національного відродження Б. Грінченка, конкретизовано його естетико-літературознавчу систему ідей як дискурс нації. Наголошено на тому, що заґрунтована на «вкраїнській ідеї» концепція національної справи (усамостійнення «національного життя») як боротьби з денационалізацією та «економічним занепадом» народу набуває у Б. Грінченка досить широких масштабів, переплітаючись із питаннями національної інтелігенції, української мови, знання української історії, створення українських організацій, національної освіти народу, національної літератури, добробуту народу, справедливого політичного та соціально-економічного ладу тощо. У такий спосіб ідея всебічного національного відродження стає авторською конкретизацією загальнонародницької теорії етнокультурного закорінення як востання в національну духовно-історичну традицію. Художньому вираженню націотворчого метанаративу Б. Грінченка сприяв не лише ідейний розвиток автора, але й майже тридцятирічна (від 1881 р.) письменницька творчість, літераторський досвід. Акцентовано увагу на тому, що найбільш докладно свою концепцію розвитку українського руху, що сутнісно відображає спосіб мислення та світогляд автора, у ключових моментах не змінилася і в наступний період. Б. Грінченко виклав у циклі «Листи з України Наддніпрянської» (1892–1893 рр.). У полемічних розмірковуваннях Б. Грінченко розтлумачує важливість для національного буття національної літератури, освіти і виховання, таврує всякий прояв русифікації (як «обмоскалення»), шовінізму та космополітизму, критикує старше покоління українофілів за часткове розуміння шевченківських національних ідей, утверджує натомість «українську ідею» та «правдивий український націоналізм». Підкреслено, що у межах естетичної концепції Б. Грінченка виділяють низку основоположних концептів, сталих упродовж усього творчого шляху письменника, без урахування деяких еволюційних тенденцій та видозмін. Звернено увагу на твердження Б. Грінченка про націотворчість мистецтва слова як на ідею, котра органічно впливає із загальнокультурної концепції національного відродження. Націотворчість літератури варто вважати основною естетичною ідеєю в межах концепції етнокультурної кореневості Б. Грінченка та важливим складником культурно-політичної стратегії народників-націоналів загалом.

Ключові слова: Б. Грінченко, світогляд, відродження, націотворчість, націософія, етнокультурне закорінення.

Постановка проблеми. Серед найважливіших напрямів дослідницьких пошуків доби незалежності постають інтерпретація та реінтерпретація класичного художнього досвіду.

Йдеться передусім про актуалізацію герменевтичної вартості класичної спадщини: хто з чільних письменників і якою мірою вплинув на розвиток української літературної традиції. Яскравим представником української літератури останньої третини XIX – початку XX ст. є Борис Грінченко (1863–1910 рр.), творчість якого у радянський період об'єктивно вивчалася лише уривками, під час короткочасних послаблень тоталітарного режиму. В інші періоди спадщина Б. Грінченка очорнювалася або замовчувалася. Тим більше прикро, що йдеться про творчість людини, розмах діяльності якої, за спостереженнями дослідників, суголосний із розмахом діяльності іншого «титана праці» – Івана Франка [11, с. 9]. Долаючи малоросійський характер власної родини й тотальний колонізаційний тиск офіційної російської влади, Б. Грінченко зумів стати духовним провідником поневоленого народу, чільним українським інтелігентом, «безкомпромісним лицарем національної ідеї» [10, с. 8].

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Аналітичним контекстом, у якому варто розглядати творчість Б. Грінченка, є активізація у вітчизняному літературознавстві націологічної та націософської проблематики. Це закономірно пов'язується із постколоніальною духовно-історичною ситуацією існування новітньої української культури, і не лише з нею. Сучасні дослідники вказують на зростання зацікавлення проблемою вивчення національної самобутності художнього письменства, зокрема визначення національної приналежності літературного твору («в епоху суцільної інтерференції мов і культур»). При цьому важливим є врахування експліцитного та імпліцитного, авторського та рецептивного аспектів інтерпретації цього феномена. Як зазначає Оксана Веретюк, «автор, свідомо чи несвідомо, спрямовує на читача ідентифікатори своєї етнічності, національної ідентичності та національної ідентичності свого твору (творів)». Отже, художній твір «може бути або свідомою маніфестацією національної ідентичності свого автора, або неусвідомленою, пасивно виявленою, але активно впізнано читачем» [3, с. 70].

Словенський учений Франце Бернік, відзначаючи складності існування будь-якої національної культури в епоху глобалізації, вказує на такі важливі моменти. Національна культура не повинна ані підпадати під зовнішні впливи, ані зрікатися них. При цьому співіснування різних культур прямо залежить від національного фактору, оскільки воно «буде тим легшим», чим більше національна культура «буде національною» [2, с. 77].

Метою статті є окреслення історіографічних та теоретичних аспектів творчості Б. Грінченка, розкриття особливостей теорії національного відродження у його творчому доробку.

Виклад основного матеріалу. Борис Грінченко володів не лише різносторонньою обдарованістю, але й колосальною працездатністю (в душі вибраної «долі робітника без одпочину») [5, с. 36]. Водночас він зумів достатньо чітко й послідовно виразити в усіх сферах своєї діяльності, зокрема художньо-літературній, літературознавчій, мовознавчій, педагогічній, фольклористичній, історичній, етнографічній, публіцистичній, видавничій, громадсько-просвітницькій, організаційній, власну націоцентричну позицію, утвердити українську національну ідентичність, сформулювати власне бачення стратегії і тактики розвитку українського національного руху.

Формування світогляду Б. Грінченка відбувалося не миттєво й неоднорізно. Дослідники виділяють два основні етапи розвитку творчості Б. Грінченка. Отже, перший охоплює 1880-ті рр. – першу половину 1890-х рр. (кристалізація національної свідомості під впливом творчості Т. Шевченка та інших письменників, початкові симпатії до революційного народництва, що змінюються переконаннями в душі «народовців» і «тарасівців»), а другий – період від середини 1890-х до 1910 рр. На думку С. Єфремова, в «ідеях і цілях» Б. Грінченка можна віднайти космополітичний ідеал, найбільш чітко виражений у М. Драгоманова: «Це тому, що, як і Драгоманов, до загальнолюдського ідеалу правди, щастя і волі йшов Грінченко національним шляхом», тому ідеал тісно переплетений із національно детермінованим світобаченням. «Це той логічний, консеквентний націоналізм, – зазначає академік, – що в кінцевих висновках провадить до загальнолюдського, що не ділить, а об'єднує людей усіх націй на спільних ідеалах, даючи кожній повну волю йти до них своїм окремих, найзручнішим кожній шляхом» [8, с. 198–206].

На межі 1880–1890-х рр. Б. Грінченко утверджує також ліберальні погляди, а із середини 1890-х рр. виявляє симпатії до радикалів-соціалістів. На початку ХХ ст. можна знайти і підтримку, і критику соціал-демократів. У 1895 р. письменник висловлює досить утопічну космополітичну мрію про світове майбутнє без держав, армій і станів. При цьому, з одного боку, він переконаний у тому, що кращий громадський лад можна здобути «не шаблею, не кулаком, а словом щирим, працею ідейною», тобто культурництвом, а з іншого боку, виправдовує революційні методи – «криваві перевороти». У поезії Б. Грінченка прослідковуємо мотив активної боротьби: «*Я з тих рабів, що єсть у їх / Жадання пута розбивати / І ті будівлі руйнувать, / Що в їх стирчать залізні ґрати*» («Я – раб», 1889 р.), революційну рішучість віддати життя за шляхетну справу: «*На могилах у тих, що в борні полягли, / Собі щастя збудують онуки...*» («Наша доля», 1881 р.) [5, с. 136].

Постійно присутньою складовою частиною світогляду, творчості та громадської діяльності Б. Грінченка стає національна та соціальна заангажованість у душі націонал-демократичного світобачення «націоналів-народолюбців». Письменник поділяє думку філософа В. Зомбарта про те, що всесвітня історія обертається довкола двох антагонізмів, а саме соціального й національного. При цьому він визнає пріоритетність для українців саме національних питань. Однак у його розумінні національна ідея не містить імперської чи шовіністичної складової частини, це ідея «плебейських» (тобто поневолених) народів. Водночас Б. Грінченко виступає за усунення соціальних антагонізмів, подолання прірви між «паном» і «мужиком».

У світогляді письменника національна ідея домінує над ліберальною чи соціальною. Початкова позиція Б. Грінченка

періоду 1880-х рр. (вихід «для мене залишається в одному слові – Україна») знаходить вираження також наприкінці життя у думці про те, що «національні проблеми можуть поступитися перед іншими тільки тоді, коли нації як нації ніщо смертельно не загрожує» [11, с. 40]. Не випадково у листах до Агатангела Кримського за 1901 р. Б. Грінченко висловив сумнів, що «націоналізм і праця на користь убогому» є ворожі, він переконує, що «все, що маємо ми гарного, постало з нашого національного руху», чітко відрізняє український націоналізм від шовінізму німецького і московського [7, с. 421].

Найбільш докладно свою концепцію розвитку українського руху, що сутнісно відображає спосіб мислення та світогляд автора, у ключових моментах залишається незмінною у наступний період, Б. Грінченко (під псевдонімом Вартовий) викладає у циклі «Листи з України Наддніпрянської» [4, с. 35–149], що були опубліковані як полеміка з М. Драгомановим у чернівецькій газеті «Буковина» у 1892 – початку 1893 рр.

У «Листах» автор осмислює багато болочих явищ сучасної йому культурно-історичної ситуації в Україні (передусім підросійській), однак центральною проблемою постає питання денационалізації в умовах, коли «пан» (тобто інтелігенція) «зрієкся своєї національності», відповідно, відбувається пошук адекватних шляхів національного виживання. Збереження й примноження національної самобутності у нищівних колоніальних умовах письменник ставить у залежність насамперед від «українських націоналів» («патріотів» чи «націоналістів»), чітко протиставляючи їх «перевертням» (чи «ренегатам») – трьом іншим типам інтелігенції: пасивним, «москалізаторам» (обскурантам і радикалам-соціалістам) та «зітхаючим».

Однак здійснити національне збереження і розвиток може тільки та інтелігенція, що працює «задля української ідеї», тому Б. Грінченко звертає увагу на низку критичних моментів, які унеможливають постання власне української інтелігенції як важливого соціального та культурного прошарку, таких як ренегатство, безсилість, лінивість, несолидарність, егоїзм, сервілізм, рабський дух, «галушковий патріотизм». Він утверджує думку про виняткову роль у формуванні національної свідомості і «самопізнанні» рідної мови (бо «пишучи по-московському, ми побільшуємо московську літературу – отже, побільшуємо силу тим людям, які намагаються відняти в нас нашу національність» [4, с. 35–149]), знання несфальшованої національної історії та наявність осередків, які б «купчили» інтелігенцію, «єднали її і в поглядах, і в ділі».

Виявляючи певну обережність та навіть зневіру щодо політичних вимог у сучасних йому обставинах, Б. Грінченко у перших дванадцяти листах (з огляду на царську цензуру, оскільки «Буковину» ще пускали тоді до Росії) імпліцитно симпатизує ідеї державної самостійності, хоча би прихильно згадуючи про «сепаратизм український» у Т. Шевченка чи опонуючи П. Кулішеві та М. Костомарову у таких словах: «Нещасливу борню за свою державність – ось що ми бачимо в українській історії, а зовсім не нездатність до державності» [4, с. 35–149]. Автор, утверджуючи свою ідентичність як «українського патріота», окреслює водночас цікаві методологічні підстави для осмислення культурно-історичної дійсності. В основі його способу мислення лежить «правдивий національний погляд», саме національні критерії, за шевченківським зразком, стають пріоритетними у процесі тлумачення. Систематизує авторський світогляд чітко усвідомлюваний ним національний імператив: «всяка робота не на

національному ґрунті нам або безкорисна, або шкідлива». Саме з цих націоцентричних позицій з десятого листа розпочинається безпосередня полеміка з «панрусською» концепцією М. Драгоманова. У процесі полемічних розмірковувань Б. Грінченко розтлумачує важливість для національного буття національної літератури, освіти і виховання, поборює будь-які прояви русифікації (як «обмоскалення»), шовінізму та космополітизму, критикує старше покоління українофілів за часткове розуміння шевченківських національних ідей, утверджує натомість «українську ідею» та «правдивий український націоналізм» [4, с. 35–149].

Водночас письменник дає детальне окреслення трьох груп тогочасної української інтелігенції. Перша – це «формальні націоналісти», більшість старшого покоління українофільської партії, яких характеризує любов до слів, а не до справ, виразна боягузливість. Другу групу утворюють соціалісти-радикали, які виступають на захист інтересів простого народу, але відкидають національне питання, тому «не можуть дати позитивної роботи» і швидко стають «цілком на московський ґрунт». На думку автора, і в українофілів, і у радикалів наявна «російська душа». Якісно відрізняється від двох попередніх груп третя – «свідомі українські націоналі-народолюбці». Ця невелика групка інтелігенції виокремилась із українофілів і виборює права «русько-української нації», але без відокремлення від Російської імперії. Націоналісти виступають проти радикальної зміни сучасного соціального устрою, однак за те, щоб, «розвиваючи серед наших людей культуру й освіту, робити їх здатними до кращого громадського ладу». Таким чином, Б. Грінченко утверджує обидві класичні форми культурних війн, за Е. Смітом: і протистояння «імперському космополітизму», і полеміку з неефективними діями старшого покоління в ім'я «мобілізації народної етнічної групи» [15, с. 76].

Отже, програма громадської роботи націоналів розгортається у двох напрямках, а саме просвітньо-культурному (розвиток національної самосвідомості простого народу через вільні думку й слово, самостійну національну літературу, розширення сфер вживання української мови, постановня справді української освіти) та соціально-економічному (забезпечення добробуту народу, підняття «робочого простолуду міського та сільського з його економічного занепаду»). Про це йдеться у поезії Б. Грінченка «Монолог» (1903 р.), у якій ліричний герой з вірою звертається до рідного краю: *«І розуму й краси святі скарбниці, / І волю й світ, і хату захисну, / І працю зароблений достаток, – Все матимеш, усе здобудеш ти»* [5, с. 116]. Автором робиться акцент у сенсі постановня «самостійного національного життя» на легальних формах зміни режиму в Росії «на більш людський» та забезпечення народного добробуту й розвитку «народної освіти й української літератури», щоб «виробилася з української нації одна національно-свідома освічена громада». У цьому значенні програма Б. Грінченка передбачає відновлення буттєво-культурних коренів українського народу.

Як формулює у постколоніальних поняттях М. Шкандрій, позиція Б. Грінченка у «Листах» є «метанаративом про націю», впливає з «романтичного націоналізму» й полягає у тому, що «українці повинні усвідомлювати дискурс нації та його розвиток» [16, с. 299].

Художньому вираженню націотворчого метанаративу сприяв не лише ідейний розвиток автора, але й майже тридцятирічна (від 1881 р.) письменницька творчість, професійний, за спостереженням С. Сфремова, літераторський досвід. Незва-

жаючи на те, що Б. Грінченка дослідники вважають письменником переважно другого ряду, котрий «не володів високим письменницьким даром», все ж таки, як М. Рильський, відзначають його кваліфікованість, «розумність, спостережливість», добру ознайомленість із «середовищами, про які писав» [14, с. 284]. Борис Грінченко «був швидше чорноробом на літературній ниві, де естетично витончені види праці випадали хіба що на свята», окреслював себе як «лицаря святого духа», що «бореться за світ і правду проти темряви й кривди», засуджував декадентську літературу, бо вважав, що не «люди для літератури, а література для людей», розумів слово як могутній засіб просвіти народу, як плуг і зброю [11, с. 16, 137–138, 153].

Естетичні ідеї Б. Грінченка мають низку основоположних концептів, які простежуються упродовж усього творчого шляху, незважаючи на певні еволюційні тенденції (згадувані вище). У поезії, наприклад, впадають в око мотиви громадсько-політичної спрямованості художнього слова («Я зрікся мрій», 1898 р.), відданість ідеалам Т. Шевченка («Шевченкова могила», 1891 р.), утвердження письменством національних і соціальних ідей («Співцєві», 1905 р.), поборення графоманії навіть патріотичного типу («Патріот», 1892 р.) [5, с. 116, 128, 129, 141].

А. Погрібний вказує на пропагування письменником суспільної заангажованості літератури (перегукуючись у цьому із І. Франком), на виступи проти «хворобливо-декадентської тенденційності», утвердження Б. Грінченком з кінця XIX ст. «своєрідної суворої естетики», насичення політичним змістом поняття культурної праці, утвердження «інтелігенції мужика» (супроти «інтелігенції панства») та поглиблення тенденції до психологізації у межах мистецтва слова [12, с. 12–26]. Література, за Б. Грінченком, – це реалістичний «одбиток життя», це творчість на основі усвідомленого суспільного покликання. Письменник чітко виступає за національну соборність літератури (східно- й західноукраїнське літературне єднання) та мистецьку міжстратумну солідарність («народові треба давати читати все те, що читає й інтелігенція»), водночас рішуче полемізує з теоріями літератури «для домашнього вжитку» М. Костомарова і «чотирьох літератур» М. Драгоманова. Критикує малохудожні, хоча й патріотичні твори, декадентську естетику (він проти змалювання психічно хворих персонажів, які «зайняті постійним самоаналізом, копанням у власній душі») [13, с. 53–195]. Б. Грінченко утверджує також ідею широкого й рівноправного діалогу культур та літератур, бо «всяка справа культурна тільки тоді буває певна і міцна, коли вона <...> зростаючи на рідному ґрунті, живиться живущим духом з великої скарбниці духовних здобутків народів усього світу» (лист до М. Кропивницького від 24 квітня 1898 р.) [6, с. 588].

Література для Б. Грінченка існує лише як національна література: «Література не є ж купою книжок, а зібранням творів, що в них виявилось розумове життя народу, що в ній виявились усякі боки вдачі та моральних властивостей того народу» [4, с. 55]. Він підтримує думку М. Костомарова про те, що «література є душа народного життя, є самопізнання народності». Б. Грінченко говорить про безперервне історичне тривання української літератури від «часів князівських», заперечує її походження від «московщини» й утверджує національну самобутність та самодостатність: українська література «була, є і буде самостійною літературою, що в ній силкується виявити своє розумове життя українських народ». У цьому полягає її важлива націотворча роль як освітнього й виховного фактору.

Завдяки таким протагоністам тогочасного літературного процесу, як Б. Грінченко, українська реалістична література другої половини XIX ст., на думку Д. Наливайка, «склалася в структуру, якісно відмінну від російської реалістичної літератури» [9, с. 278–290], з іншими складниками, соціальним функціонуванням, проблемно-тематичним комплексом та поетикою. Орієнтація на народ (передусім селянство) робила її демократичною за змістом, образністю і зовнішньою формою. Темі села (більшою мірою) та інтелігенції (меншою) стали домінуючими. Попри еволюцію образу автора, він залишається із селянством в одній «колективній системі». Орієнтованість на «демократичні низи» спричинила появу синкретично-реалістичного стилю у творчості Б. Грінченка, що має такі ознаки, як розвинений описово-етнографічний елемент, народний склад мислення і мовлення у формах розповіді, стійке поєднання реалістичних і романтичних елементів, використання фольклорних виражально-зображальних засобів, близьких адресатів.

Висновки. Узагальнюючи думки, можемо констатувати, що Грінченкові твори позначені різноаспектними й різноманітними якостями, зокрема загостреними психологічними колізіями, частою присутністю драматичних або трагічних розв'язок, натуралістично відвертими вражаючими подробицями, романтичною мелодійністю, експресивними закликами та інтенціями, реалістичною деталізованістю побуту, службових відносин та міжособистісних конфліктів. Синкретичний реалізм Б. Грінченка (що поєднував реалізм, романтизм, ідеї просвітництва) дав змогу не лише змалювати героїчну, мужню особистість та долю селянина-бідняка, не лише подати чимало правдивих картин дійсності в усій складності національних та соціальних конфліктів, але й зробити суттєвий крок до вивчення своєрідної «суворої естетики» (за А. Погрібним), естетики мужньої, наступальної, політичної.

Проведене дослідження увиразнює особливу роль Б. Грінченка у розвитку української літератури, вивченні ним націотворчої дискурсивної парадигми, жанрово-стильових моделей та є важливим матеріалом для сучасної літературознавчої рефлексії.

Література:

1. Бернік Ф. Культурна ідентичність в епоху глобалізації. *Слово і час*. 2005. № 12. С. 73–78.
2. Веретюк О. Скажи мені, хто ти? : проблема національної ідентичності літератури. *Слово і час*. 2005. № 12. С. 69–73.
3. Грінченко Б. Листи з України Наддніпрянської. *Б. Грінченко – М. Драгоманов. Діалоги про українську національну справу / упор. А. Жуковський*. Київ : [б.в.], 1994. С. 35–149.
4. Грінченко Б. Твори : у 2 т. Київ : вид-во АН УРСР, 1963. Т. 1. 603 с.
5. Грінченко Б. Твори : у 2 т. Київ : вид-во АН УРСР, 1963. Т. 2. 591 с.
6. Епістолярна спадщина Агатангела Кримського (1890–1941) : у 2 т. Т. 1. 1890–1917. Київ : [б.в.], 2005. 500 с.
7. Єфремов С. Історія українського письменства : у 2 т. Т. II : Від Шевченка по початок 1920-х років. Мюнхен : УВУ, 1989. 505 с.
8. Наливайко Д. Типологія української реалістичної літератури на європейському тлі. *Теорія літератури й компаративістика*. Київ : Вид. дім «Києво-Могилянська академія», 2006. С. 277–313.
9. Пастух Б. Борис Грінченко – безкомпромісний лідер національної ідеї. Луганськ : Книжковий світ, 1998. 164 с.
10. Погрібний А. Борис Грінченко. Нарис життя і творчості. Київ : Дніпро, 1988. 268 с.
11. Погрібний А. Борис Грінченко. Твори : у 2 т. *Поетичні твори. Оповідання. Повісті / упоряд. В. Яременко ; приміт. А. Погрібного, В. Яременка ; вступ. ст. і ред. тому А. Погрібний*. Київ : Наукова думка, 1990. Т. 1. С. 5–30.
12. Погрібний А. Борис Грінченко в літературному русі кінця XIX – початку XX ст. Питання ідейно-естетичної еволюції. Київ : Либідь, 1990. 232 с.
13. Рильський М. Дві повісті Бориса Грінченка. Київ : Дніпро, 1980. С. 283–289.
14. Сміт Е.Д. Національна ідентичність / пер. з англ. Київ : Основи, 1994. 224 с.
15. Шкандрий М. В обіймах імперії: Російська і українська літератури новітньої доби / пер. П. Тарашук. Київ : Факт, 2004. 496 с.

Vovk O. National revival in Borys Grinchenko's aesthetic paradigm

Summary. The article considers a set of aesthetic, in particular literary, ideas of Borys Grinchenko; the peculiarities of B. Grinchenko's theory of national revival have been revealed, his aesthetic and literary system of ideas as a discourse of the nation has been concretized. It is emphasized that the concept of national business based on "Ukrainian idea" (independence of "national life") as a struggle against denationalization and "economic decline" of the people acquires a wide scale in B. Grinchenko. This idea was intertwined with issues of national intellectuals, Ukrainian language, knowledge of Ukrainian history, creation of Ukrainian organizations, national education of the people, national literature, welfare of the people, fair political and socio-economic system, etc. In this way, the idea of a comprehensive national revival becomes the author's concretization of the nationwide theory of ethnocultural rooting as a growth in the national spiritual and historical tradition. The artistic expression of B. Grinchenko's nation-development metanarrative was facilitated not only by the author's ideological development, but also by his almost thirty-year (since 1881) literary work and literary experience. It has been emphasized that B. Grinchenko presented his concept of the development of the Ukrainian movement, which essentially reflected the way of thinking and worldview of the author, and which did not change in key moments in the following period, which he described in the series "Letters from Dnieper Ukraine" (1892–1893). In polemical reflections B. Grinchenko explains the importance for the national existence of national literature, education and upbringing, denounces all manifestations of Russification (as "Moscowization"), chauvinism and cosmopolitanism, criticizes the older generation of Ukrainophiles for a partial understanding of Shevchenko's national ideas and "true Ukrainian nationalism". It has been emphasized that within the aesthetic concept of B. Grinchenko there is a number of fundamental concepts that have become stable throughout the creative life of the writer, despite some evolutionary trends and changes. Great attention has been paid to B. Grinchenko's statement about the nation-development of the art of speech as an idea that organically follows from the general cultural concept of national revival. The nation-development of literature should be considered the main aesthetic idea within the concept of ethnocultural roots of B. Grinchenko and an important component of the cultural and political strategy of the nationalists in general.

Key words: B. Grinchenko, worldview, national revival, nation-development, ethnocultural rooting.